

Literatuur Panorama Landschap

Algemeen Nederland, bovenregionaal

- Andela, G.M., 2000, Kneedbaar landschap, kneedbaar volk, de heroïsche jaren van de ruilverkavelingen in Nederland, diss. Groningen.
- Architectuur en stedenbouw 1850-1940. Reeks van 16 delen; 12 provincies en 4 grote steden. Publieksboeken van het Monumenten Inventarisatieproject (MIP), Waanders, Zwolle, 1991-1996.
- Baas, H.G., P.P.D. Burm, W.A. Ligtdag & V. Vreugdenhil, 2001. Ontgonnen Verleden. Inzoomen op de historisch-geografische ontwikkeling van het Nederlandse landschap. Hoorn/Wageningen.
- Barends, S. e.a., 2000. Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering. Utrecht.
- Baas, H.G., B. Mobach en H. Renes, (2005), Leestekens van het landschap, 188 landschapselementen in kort bestek. Landschapsbeheer Nederland, Utrecht (zie ook www.leestekensvanhetlandschap.nl)
- Backer, A.M., E. Blok & C.S. Oldenburger-Ebbers, 1999. De natuur bezworen. Een inleiding in de geschiedenis van de Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur van de middeleeuwen tot het jaar 2005 Rotterdam
- Barends, S. et al. (red.), 1993. Over hagelkruisen, banpalen en pestbosjes, Historische landschapselementen in Nederland. Utrecht
- Bazelmans, J. et al (red.), 2011, Atlas van het Holoceen, landschap en bewoning vanaf de laatste ijstijd tot nu. Amsterdam.
- Berendsen, H.J.A., 1997. Landschappelijk Nederland. Assen.
- Beek & Kooiman / VROM, 2004, Het post-militaire landschap 2.0 een overzicht van linies en stellingen in Nederland. Den Haag
- Bergh, S. van den, 2004. Verdeeld land. De geschiedenis van de ruilverkaveling in Nederland vanuit een lokaal perspectief, 1890-1985. Historia Agriculturae 35 (Wageningen, Nederlands Agronomisch Historisch Instituut)
- Bieleman, J. 2008, Boeren in Nederland geschiedenis van de Landbouw 1500-2000, Boom, Assen
- Blom, A. (red), 2014, Atlas van de wederopbouw Nederland 194-1965, ontwerpen aan stad en land. nai10, Rotterdam.
- Borger, G.J, P. Breuker & H. de Jong (red.), 2010. Van Groningen tot Zeeland, geschiedenis van het cultuurhistorische onderzoek naar het kustlandschap. Verloren, Hilversum (Hierin opgenomen veel relevante studies)
- Bosma, K. 1993, Ruimte voor een nieuwe tijd: vormgeving van de Nederlandse regio 1900-1945, NAI, Rotterdam
- Dockum, Saskia van & Arne Haytsma (red.), 1997. Archeologische Monumenten in Nederland. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort
- Fockema Andreae, S.J., Studiën over waterschapsgeschiedenis, 8 delen, 1950-1952
- Geuze, A. & F. Feddes, 2005, Polders! Gedicht Nederland, NAI, Rotterdam.
- Haartsen, A., 2005, Regiobeschrijvingen Ontgonnen Verleden (83x). Alle te raadplegen via Cultgij: <http://landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/cultgij>
- Horsten, F.H. 1992, Historische Wegenatlas van Nederland, 16^e tot 19^e eeuw. Amsterdam.
- Huizinga, H.E., Oogst van de landschappen. 4 delen (Veen, Klei & Duin, Zand en Krijt). Peredour, 2013-2016
- Janssen, H.L., J.M.M. Kylstra-Wielinga & B. Olde Meijerink (red.), 1996. 1000 jaar kastelen in Nederland. Functie en vorm door de eeuwen heen. Utrecht.
- Jong, E. de, 1993, Natuur en kunst : Nederlandse tuin- en landschapsarchitectuur 1650-1740, Thoth, Amsterdam
- Lanen, R. van, 2016, Historische routes in Nederland. Een multidisciplinaire zoektocht naar verdwenen en langdurig gebruikte routetrajecten. In: Tijdschrift voor Historische Geografie, jrg. 1, nr. 1, p. 12-29.

- Monumenten in Nederland, reeks van 12 delen, RDMz/Waanders, Zeist/Zwolle, ism BBA (Bureau voor Bouwhistorie en Architectuurgeschiedenis), 1996-2006. Alle delen te raadplegen via http://www.dbnl.org/tekst/steno09monuoo_01/
- Monumenten Inventarisatieproject (MIP). Gemeentebeschrijvingen. 1986-1993). Alle gemeentebeschrijvingen (gemeenteindeling 1988) via http://cultureelerfgoed.nl/sites/default/files/documenten/MIPrapporten/gemeentebeschrijvingen/<NAAM_GEMEENTE>.pdf
- Pater, B.C. de, G.A. Hoekveld, J.A. van Ginkel (red.), 1999, Nederland in delen, een regionale geografie (twee delen). De Haan, Houten.
- Piket, J.J.C., et al., 1987. Atlas van Nederland in 20 delen. Deel 16: Landschap, Den Haag
- Projectorganisatie Betuweroute/NS-Railinfrabeheer bv. (2001). Opgespoord verleden, Uniepers, Abcoude
- Renes, H. & A. te Stroete (red.), 2011, Voorbij gevlogen, veranderingen in het Nederlandse landschap. Matrijs, Utrecht
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Brochurereeks 30 Wederopbouwgebieden, Amersfoort, 2014-2016. Alle te downloaden via <http://cultureelerfgoed.nl/publicaties-rce?reeks=327&page=0>
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed / L. Prins (2011), Ontginningen uit de 20ste eeuw (<http://publicaties.cultureelerfgoed.nl/publicaties/ontginningen-uit-de-twintigste-eeuw>)
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed /F. Niemeijer (2011), Ruilverkaveling. (<http://publicaties.cultureelerfgoed.nl/publicaties/ruilverkaveling>)
- Pye, M, 2014. Aan de rand van de wereld. Hoe de Noordzee ons vormde, De Bezige Bij, Amsterdam
- Rensink, E, H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken & B.I. Smit, 2016, Archeologische Landschappenkaart van Nederland, Versie 2.6, Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort (toelichting bij kaart, <http://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=ArcheologischeLandschappenkaart>)
- Rutte, R. & J.E. Abrahamse, 2014, Atlas van de verstedelijking, 1000 jaar stedenbouw in Nederland. Thoth, Hilversum
- Schultz, E., 1992. Waterbeheersing in de Nederlandse droogmakerijen. Lelystad, Rijkswaterstaat directie Flevoland
- Smook, R., 1984, Binnensteden veranderen. Atlas van het ruimtelijk veranderingsproces van nederlandse binnensteden in de laatste anderhalve eeuw. De Walburg Pers, Zutphen
- Steenhuis, M., 2007, Stedenbouw in het landschap: Peiter Verhagen (1882-1950), NAI, Rotterdam
- Steenhuis, M., F. Hooimeijer (red.), 2009, Maakbaar Landschap, Nederlandse landschapsarchitectuur 1945-1970, NAI Publishers
- Stichting Menno van Coehoorn, Atlas van de Historische vestingwerken in Nederland. 9 delen, 1996-2004
- Vervloet, J.A.J., 1984, Inleiding tot de historische geografie van de Nederlandse cultuurlandschappen. Wageningen
- Ven, G.P. vd., 1993 Leefbaar Laagland, geschiedenis van de waterbeheersing en landaanwinning in Nederland, Matrijs, Utrecht
- Woud, A. van der, 1987, Het Lege Land, de ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848. Olympus
- Woud, A. van der, 2006, Een nieuwe wereld, het ontstaan van het moderne Nederland, Bert Bakker, Amsterdam
- Zanden, J.L. van, 1985. De economische ontwikkeling van de Nederlandse landbouw in de negentiende eeuw 1800-1914. Hes, Utrecht
- Regionale en/of provinciale studies, welke in meerdere regio's gebruikt zijn**
- Abrahamse, Jan, Wouter Joenje & Noortje van Leeuwen-Seelt (red.), 1976. Waddenzee, natuurgebied van Nederland, Duitsland en Denemarken. Landelijke vereniging tot behoud van de Waddenzee/Natuurmonumenten, Harlingen
- Abrahamse, Jan (red.), 2001. Noorderbreedte 25/2, themanummer Terpen en Wierden.
- Baas, H.G., H. Kaag-van der Boon & E. Raap, 1999, Overijssel in de kaart gekeken, De selectie van de historisch-geografisch meest kenmerkende elementen, patronen en gebieden in de provincie Overijssel, Landview, Hoorn
- Baaijens, G.J., E. Brinckmann, P. Dauvellier en P. van der Molen, 2011, Stromend Landschap, Vloeiweidenstelsels in Nederland, KNNV Uitgeverij, Zeist

- Baan, I. & H. Hengeveld, 2011, De Landschappen van Overijssel, W-Books, Zwolle
- Beek, R. van, 2009. Reliëf in tijd en ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en Middeleeuwen, Wageningen.
- Berendsen, H. & E. Stouthamer, 2001. Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands. Assen.
- Bekius, D. & M. Poldervaart, 2000. Inzoomen op het historische landschap van de provincie Utrecht. Hoorn.
- Blijdenstijn, Roland, 2005. Tastbare tijd. Cultuurhistorische Atlas van de provincie Utrecht. Amsterdam
- Bont, Chr. de, 1993. Al het merkwaardige in bonte afwisseling. Een historische geografie van Midden en Oost-Brabant. Stichting Brabants Heem, Waalre
- Bont, Chr. de, 2008, Vergeten land: ontginning, bewoning en waterbeheer in de Westnederlandse veengebieden, Diss, Wageningen
- Borger, Guus J., 1982. Staat van land en water. Stichtse Historische Reeks 7. Zutphen.
- Borger, G.J, A. Haartsen en P. Vesters, m.m.v. F. Horsten, 1997. Het Groene Hart. Een Hollands cultuurlandschap. Utrecht.
- Borger, G. J. & S. Bruines, 1994. Binnewaeters gewelt. 450 jaar boezembeheer in Hollands Noorderkwartier. Edam.
- Cruyningen, P.J. van, 2002. Schone welbetimmerde hofsteden. Boerderijbouw in Zeeland van de tiende tot de twintigste eeuw. Utrecht.
- Dekker, C., Ph. Maarschalkerweerd & J.M. de Winter, 1997. Geschiedenis van de provincie Utrecht (3 delen). Utrecht.
- Dekkers, Claudia, Gaston Dorren en Rob van Eerden (2006), Het land van Hilde. Archeologie in het Noord-Hollands kustgebied. Provincie Noord-Holland, Haarlem / Matrijs, Utrecht
- Eerenbeemt, H. van den (red.), 1996, Geschiedenis van Noord-Brabant, 3 delen, Boom, Amsterdam
- Faber, J.A., 1973. 3 eeuwen Friesland. Economische en sociale ontwikkelingen van 1500 tot 1800. Twee delen. Leeuwarden
- Frieswijk, J, J.J. Huizinga, L.C. Jansma en Y.B. Kuiper, 1998, Geschiedenis van Friesland 1750-1995. Amsterdam.
- Geschiedenis van Zeeland, 2014, 4 delen, W-Books, Zwolle
- Jappe Alberts, W.J. et al, 1975-1978. Geschiedenis van Gelderland 2 delen
- Jongepier, J., 1995. Zeeland in de prehistorie. Provincie Zeeland
- Kraker, A.M.J. de & G.J Borger (red.), 2007, Veen-vis-zout. Landschappelijke dynamiek in de zuidwestelijke delta van de Lage Landen. Amsterdam
- Halbertsma, H., 2000. Frieslands oudheid. Het rijk van de Friese koningen, opkomst en ondergang. Utrecht
- Kalma, J.J. e.a. (red.), 1973. Geschiedenis van Friesland. Leeuwarden
- Hendriks, J.A., 1998. De ontginning van Nederland. Het ontstaan van de agrarische cultuurlandschappen in Nederland. Utrecht
- Heringa, J., D.P. Blok, M.G. Buist en H.T. Waterbolk. 1985. Geschiedenis van Drenthe. Samengesteld in opdracht van het provinciaal bestuur van Drenthe. Boom Meppel, Amsterdam.
- Hanskamp, B., 2009, Canon van de Drentse Landschapsverkeering. s.l.
- Hupperetz, W., B. Olde Meierink & R. Rommes, 2005. Kastelen in Limburg. Burchten en landhuizen Utrecht, Matrijs
- Haartsen, A., 2002. Door mensen gemaakt. Cultuurhistorische waarden in Noord-Holland. Haarlem.
- Jansma, K. & M. Schroor, 1987. Tweehonderd jaar geschiedenis van de Nederlandse landbouw. Leeuwarden
- Marrewijk, D. v & A. Haartsen (red), 2001. Waddenland. Het landschap en cultureel erfgoed in de Waddenzeeregio. Leeuwarden
- Marrewijk, D. v. & A. Haartsen, 2000. Waddenzeergebied, landschap van wereldformaat. In: Noorderbreedte 24/3.
- Minkjan, P. & M. Kruk, 2010, Het knotbomenboek voor Nederland en Vlaanderen. Knnv, Zeist.
- Nijs, Thimo de & Eelco Beukers (red), 2002-2003. Geschiedenis van Holland. 4 delen, Hilversum.

- Olde Meierink, B., e.a. (red.), 1995. Kastelen en ridderhofsteden in Utrecht. Utrecht.
- Rappol, M. & C.M. Soenius (red), 1994. In de bodem van Noord-Holland. Geologie en Archeologie. Amsterdam.
- Renes, J., 1985, West-Brabant, Een cultuurhistorisch landschaps-onderzoek. Brabants Heem, Waalre
- Renes, J, 1988, De geschiedenis van het Zuidlimburgse cultuur-landschap, Van Gorcum, Assen/Maastricht
- Renes, J. 1999, Landschappen van Maas en Peel. Een toegepast historisch-geografisch onderzoek in het streekplangebied Noord- en Midden-Limburg. Leeuwarden/Maastricht.
- Schoorl, Henk, J.T. Bremer & H.Th. M. Lambooy (red), 1999-2000. De convexe kustboog (4 delen).
- Schroor, M., 1993, De wereld van het Friese landschap, Groningen
- Schroor, M. 2003. De Atlas van Kooper: oude kaarten van de provincie Groningen. Profiel Uitgeverij, Bedum.
- Schroor, M., 2009, De Bosatlas van Fryslân Noordhoff Atlasproducties, Groningen, 2009.
- Schroor, M., & J. Meijering, 2007, Golden Raand: landschappen van Groningen. Assen
- Slicher van Bath, B.H., 1977. Een samenleving onder spanning. Geschiedenis van het platteland in Overijssel. Utrecht.
- Slicher van Bath, B.H., et al, 1970. Geschiedenis van Overijssel. Deventer.
- Spek, T. , 2004. Het Drentse esdorpenlandschap – een historisch-geografische studie. Uitgeverij Matrijs, Utrecht.
- Stockman, P. & P. Everaers, 2001. Versterckt Zeeland. Provincie Zeeland.
- Stöver, R.J. (red.) , 2000. Kastelen en Buitenplaatsen in Zuid-Holland. Zutphen.
- Thissen, P., 1993. Heideontginning en modernisering, in het bijzonder in 3 Brabantse Peelgemeenten 1850-1940. Utrecht
- Vollmer, M., et. Al, 2001, Lancewad : landscape and cultural heritage in the Wadden Sea region; project report. Willemshaven
- Verstraeten, A., D. Karelse & A. Zwaenepoel, 2011, Eendenkooien in Vlaanderen en Nederland en 7 andere Europese landen. Eendenkooi Stichting
- Verhoeven, D. & M. Wingens (red.), 2010, Geschiedenis van Gelderland, de canon van het Gelders verleden. Walburg, Zutphen
- Vesters, P. (red), 2003, Harnas voor de hoofdstad. De Stelling van Amsterdam. Matrijs, Utrecht
- Woud, A. van der, 1987, Het Lege land, de ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848, Olympus, Amsterdam
- Woud, A. van der, 2006, Een nieuwe wereld, het ontstaan van het moderne Nederland., Bert Bakker, Amsterdam.
- Will, Chris, 2002. Sterk Water. De Nieuwe Hollandse Waterlinie. Utrecht.
- Zomer, J., 2016, Middeleeuwse veenontginningen in het getijden-bekken van de Hunze: Een interdisciplinair landschapshistorisch onderzoek naar de paleogeografie, ontginning en waterhuishouding (ca 800-ca 1500), RUGroningen, dissertatie

Websites

www.landschapinnl.nl

Dit is het landschapsportal van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed. Vanaf deze site is een veelheid aan bronnen en kaarten online te raadplegen. Onder meer de themakaarten die zijn ontwikkeld in het kader van het project Landschapsatlas, alle provinciale cultuurhistorische waardenkaarten en andere nuttige kaarten, websites en databases kunnen via het onderdeel www.landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten worden benaderd.

Top 100 historische geografie: <http://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/top-100-historische-geografie>

HISTLAND: <http://landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/histland>

CULTGis: <http://landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/cultgis>

Militaire landschapskaart: <http://landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>

Verstedelijkingskaart: <http://landschapinnl.nl/bronnen-en-kaarten/kaart-van-de-verstedelijking>

www.windstats.nl Overzicht van alle in Nederland geplaatste windturbines (wordt zeer regelmatig geüpdatet)

<http://www.hoogspanningsnet.com/netkaarten/actuele-netkaarten/tennet/> (overzichtskaart van het hoogspanningsnet in Nederland)

<https://www.wegenwiki.nl/Nederland> (overzicht van alle snel- en provinciale wegen in Nederland en snelwegen in de rest van de wereld; wordt zeer regelmatig geüpdatet)

<http://www.natura2000.nl/pages/kaartpagina.aspx> (overzicht alle Natura 2000-gebieden in Nederland)

<http://www.nationaalpark.nl/8614/nationale-parken/overzicht> (overzicht van alle Nationale Parken in Nederland)

www.landschapsgeschiedenis.nl (Noord Nederland in 30 deelgebieden beschreven)

www.topotijdreis.nl (Website van het Kadaster waarin 200 jaar veranderingen van het Nederlandse landschap getoond wordt via topografische kaarten)

<http://www.hoorn.nl/Int/Archeologie-West-Friesland/Archeologische-rapporten.html>

Overzicht van alle in het Historisch Geografisch verschenen artikelen 1995-2015: <http://users.bart.nl/~leenders/hgt/inh.html>

www.forten.info

www.hollandsewaterlinie.nl

<http://www.stelling-amsterdam.nl/bunkers/krayenhoff/>

<http://chs.zuid-holland.nl/>

www.forten-brabant.info/

www.zuidwaterlinie.nl

<http://archeologieinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/paleogeografische-kaarten>

<http://www.ontdekdewaterlinie.nl/waterlinie.html>

<https://www.ruimtevoorderivier.nl/>

<http://www.kwaliteitsgidsgroningen.nl/>

Hebt u vragen?

Bel dan 033 – 421 7 456 of stuur een mail naar info@cultureelerfgoed.nl.
www.cultureelerfgoed.nl

Deze inleiding maakt deel uit van Panorama Landschap – Karakterisering van de Nederlandse Landschapsgeschiedenis in 78 regio's.

Tekst: Edwin Raap

Foto's: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, tenzij anders vermeld.

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.
Mei 2017

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Smallepad 5 | 3811 MG Amersfoort

Met kennis en advies geeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de toekomst een verleden.